REŠITVE DELOVNEGA UČBENIKA SLOVENŠČINA 1

SLOVENŠČINA V PROSTORU IN DRUŽBI

1. Po smislu.
2. Kot otrok je govoril samo italijansko, na višji šoli pa se je začel pogovarjati tudi po slovensko, v njem se je okrepila slovenska identiteta in je postal dvojezičen. Danilo uporablja slovenščino doma, v šoli, v športnem okolju, v slovenski dramski skupini MOSP, med slovenskimi prijatelji ter v slovenskem društvu Kiljan Ferluga. Na njegov odnos do obeh jezikov je vplivalo okolje.
   - Po smislu: predstavite okolje, v katerem živite (mesto, podeželje), jezikovne značilnosti (narečje, pogovorni jezik, uporaba slengizmov in žargonizmov, morebitna dvojezičnost ali večjezičnost); primerjava z Danilovim okoljem.
3. Po smislu. Gl. splet, npr. 21. februar - Mednarodni dan maternih jezikov - UNESCO pridružene šole
4. Po smislu. (Obiščite spletni strani: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/languages_sl; https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/symbols/eu-motto_sl)
5. V slovenskem prostoru so tuji filmi in oddaje tradicionalno opremljeni s podnapisi v slovenščini. Ker predšolski otroci ne znajo brati, je v Zakonu o javni rabi slovenščine za njih predvidena izjema. Dalje po smislu.
6. Po smislu.
7. Po smislu.
8. • Glejte naslovno spletno stran spletišča Fran.
   - V splošnorazlagalnih slovarjih, npr. v *SSKJ*².
   - V Slovenskem pravopisu.
   - Terminološki slovarji. Preglejte naslove v zavihku Terminološki.
   - V zavihku Splošni poiščite Slovar slovenskih frazemov in v iskalnik vpišite zahtevani frazem. • Odprite zavihek Etimološki in v iskalnik Slovenskega etimološkega slovarja vpišite geslo beseda. V slovarskem sestavku dobimo informacije o njenem izvoru in pomenih v različnih jezikih.
   - Zavihek Svetovanje je sestavljen iz Jezikovne svetovalnice, v kateri jezikoslovci podajajo odgovore na raznovrstna jezikovna vprašanja, npr. o zapisu, pregibanju, izbiri besed, njihovem izvoru, poimenovanjih in pravopisu, ter iz Terminološke svetovalnice, kjer jezikoslovci terminologi odgovarjajo na vprašanja s področja strokovne rabe jezika.
   - Po smislu.
9. Po smislu. (Obiščite spletno stran.)
10. Po smislu. (Obiščite spletno stran.)
11. Po smislu.
12. Po smislu.

JEZIKOVNE ZVRSTI

1. Formalno, neformalno, manj formalno, formalno, manj formalno.
2. Manj formalno, formalno; zaradi okoliščin, v prvem primeru gre za ustni pogovor v neuradnih okoliščinah, v drugem pa za uradno pisno obvestilo razredničarki.
3. knjižni jezik; knjižni/pogovorni jezik/sleng (s smiselno utemeljitvijo); knjižni jezik; knjižni/pogovorni jezik (s smiselno utemeljitvijo); knjižni jezik; pogovorni jezik/sleng/narečje (s smiselno utemeljitvijo); knjižni/pogovorni jezik (s smiselno utemeljitvijo); knjižni/pogovorni jezik/žargon … (s smiselno utemeljitvijo).
4. • Prvo besedilo je napisala Maša Mateji, drugo zdravnica bolniku ali bolnici.
   - Navezovanje stika; opravičilo in obvestilo.
   - Prvo e-sporočilo je v pogovornem jeziku; podčrtano: *Hoj* – neformalni začetni pozdrav; *Maša* – naslovitev po osebnem imenu, *tebi, ti* – tikanje; :-) – emotikon, smeško; *LP* – kratica za končni pozdrav; *Mateja* – podpis z osebnim imenom.
   - Drugo e-sporočilo je v knjižnem jeziku; podčrtano: Spoštovani – formalni uvodni pozdrav, *vam* – vikanje; *Lep pozdrav* – formalni zaključni pozdrav; *Veronika Gregorin Koštomaj* – podpis z imenom in priimkom.

KNJIŽNI JEZIK

1. Več različnih možnosti, npr.:

   Spoštovani,

   lepo vas prosim, da mi dovolite seminarsko nalogo oddati nekoliko kasneje. Rok, ki sedaj velja, je 16. 9. Trenutno se učim za veliko testov, obenem pa sem našla še nekaj raziskav, ki vsebujejo podatke za Belgijo, zato bi jih rada vključila v seminarsko nalogo.

   Vnaprej se vam zahvaljujem za razumevanje.

   Lep pozdrav

   Marta Perat
2. a) S Slovenskim pravopisom; pravilni zapisi so: od tod in odtod, predvčerajšnjim, vegetarijanec.

   b) Gl. *SSKJ*² ali Sinonimni slovar slovenskega jezika.

   Bogat/premožen; bolnišnica; uporabiti; škodljiv.
3. • Iskanje po Franu.
   - Za kaj gre.
   - Pri besedni zvezi temu ni tako gre za slogovno manj ustrezno formulacijo, ki je kalkirana iz nemščine, zato se ji v rabi skušamo izogniti. Sebek. Facebook, saj gre za stvarno lastno ime.

POGOVORNI JEZIK

1. Po smislu.
2. se je popolnoma vživela; je postalo neprijetno; slab, dolgočasen; izbrisal iz profila Facebook; človek, vreden občudovanja.
3. Po smislu.
4. Po smislu.
5. Raziskovalno delo.
6. gradbeništvo; glasba; računalništvo.
7. Po smislu, npr. prizadevati si, da se ne ravna nepremišljeno (v eSSKJ: prizadevati si, da se določeno ravnanje, vedenje ne pojavi ali se pojavi v manjši meri).
   - Neformalno pomeni, da se uporablja v sproščenih okoliščinah, zlasti pri praktičnem sporočanju, ekspresivno pomeni, da se beseda uporablja za izražanje čustvenega odnosa, našega vrednotenja.

- V neformalnih okoliščinah na temo vožnje.
- Upočasnjevati vozilo, zavirati.

8. Knjižni jezik, blagajnik/uslužbenec, ki prodaja vstopnice, obiskovalec predstave, pri blagajni/doma (po telefonu), rezervirati vstopnice;
   - sleng, prijatelj/vrstnik, mladostnik/prijatelj, na ulici/doma, dogovor o večernem izhodu in izražanje navdušenja;
   - pogovorni jezik, prijatelj/družinski član/znanec, prijatelj/družinski član/znanec, doma/na ulici, obvestiti, da bo kmalu prišel;
   - pogovorni jezik, prijatelj/družinski član/znanec, prijatelj/otrok, doma/pri babici, vprašati, ali je kaj hrane;
   - pogovorni jezik, sošolka/prijateljica, sošolec/prijatelj, v šoli, vprašati po uspehu na izpitu.
9. *Foter*, *v Amerik*, *mat*, *kej*, *dost*, *v v'š*, *družinsk življenje*, *verjetn*, *provzaprov; nabijejo, klipani, sređeni, gurajo, bojo, se zajebavajo, jadna, čefurske, presrane, čefurčki, uprpile, govorit, noben*. Po smislu.
   - V prvem besedilu uporabljata neknjižne izraze književni osebi, v drugem besedilu prvoosebni pripovedovalec; skozi govor poteka njihova karakterizacija.
   - Avtorja skušata z izbiro jezikovne zvrsti ponazoriti, iz katerega socialnega in jezikovnega okolja prihaja književna oseba.
10. a) Po smislu.
    b) Knjižni, pogovorni jezik, prvine iz slenga, narečja; utemeljitev po smislu.
    c) Za glasbeno okolje.
    - Npr.: po smislu, npr. tok, začutu, ful, k, filing).

    č) Po smislu.

Narečja

1. gorenjska narečna skupina — dolenjska narečna skupina
   primorska narečna skupina — panonska narečna skupina
   rovtarska narečna skupina — koroška narečna skupina
   štajerska narečna skupina — primorska narečna skupina
2. Po smislu (odvisno od narečja, ki se govori v vašem okolju).
3. rajžati – potovati – gorenjska narečna skupina;
   germ – kvas – štajerska narečna skupina;
   šulni – čevlji – dolenjska narečna skupina;
   bica – babica – koroška narečna skupina;
   šjora – gospa, gospodična – primorska narečna skupina;
   bajusi – brki – panonska narečna skupina
   matafier – metulj – rovtarska narečna skupina
4. Po smislu.
5. Npr.: Saj ne vem, kdaj je bilo. / Nekoč že, / bi rekel moj stric. / Nekdo potrka / in trka in trka, /tečem odpret, / a ni nikogar.
6.

Knjižni jezik	avtodom, capin, dahniti, depresivka, imeti čisto vest, koklja, Lepo pozdravljeni!, lučkar
Pogovorni jezik	afne guncati, bajta, britof, čav, gajžla, havba, hendlati, malancana, nucati, pardon, skidati se, zacahnit, zobar, žmohten
Sleng	gaser, LOL, okej, OMG
Žargon	armafleks, gratinirati, kontra, kopačke, muskelfiber, popravec, shekati, zgodla
Narečje	bica, čižme, Čuj ti!, fešta, nona, oštja

   - Po smislu.

ZGODOVINA SLOVENSKEGA JEZIKA

Indoevropski prajezik

1.

slovanski	slovenski, hrvaški, bošnjaški, srbski, črnogorski, makedonski, bolgarski, češki, slovaški, poljski, lužiškosrbski, ruski, beloruski, ukrajinski
germanski	angleški, nemški, nizozemski, frizijski, danski, norveški, švedski, islandski
romanski	portugalski, španski, katalonski, francoski, retoromanski, italijanski, sardinski, romunski, galicijski
baltski	litovski, latvijski
keltski	bretonski, valižanski, irska gelščina, škotska gelščina
neindoevropski	baskovski, madžarski, turški, estonski, finski, samski, malteški

   - I.: romanski; M.: neindoevropski – ugrofinski; A.: germanski; H.: slovanski jezik.
2. čao, pupa, al dente;
   glih, ziher, šefla;
   golaž, bograč, paprikaš;
   svašta, nikakav, valjda.
   - Po smislu.
3. • Ker se je razvila iz indoevropskega jezika (gl. krajšavo ide.).
   - *tista, ki se hitro premika, …
   - Ne. Iz stavka Če je povezava pravilna …
   - Hitro se premikati.
4. Užij dan. Mislim, torej sem. Deli in vladaj. Motiti se je človeško.
5. Raziskovalno delo.

Slovenščina med slovanskimi jeziki

1. a) Madžarščina, ker ni indoevropski jezik.
   b) Slovenščina, ker ni kentumski jezik.
   c) Romunščina, ker ni slovanski jezik.
   č) Poljščina, ker ni južnoslovanski jezik.
   d) Slovenščina, ker ni zapisana v cirilici.
2. Menim, je videti, omahuj, odprtje, če, naslednje, vračanjem
3. sužnja, fanta, lepa, močna, drisko, pogovor/besedo.
   - Raziskovalno/projektno delo.
4. V slovenščini pomeni sedež, stol, stolček; v starocerkveni slovanščini prav tako pomeni stol ali prestol. V pomenu prestol pozna besedo tudi ruščina.
   - Beseda je lažni prijatelj v srbščini, hrvaščini, ruščini, češčini, saj pomeni mizo, omizje, v ruščini tudi jed.
   - Ker je indoevropskega izvora.
5. Skupina jezikoslovcev iz različnih držav je razvila jezik, namenjen je medsebojnemu sporazumevanju in prijateljstvu pripadnikov različnih slovanskih narodov. Temelji na starocerkveni slovanščini. Starocerkvena

slovanščina je prvi slovanski knjižni jezik. Izumila sta ga brata Konstantin (Ciril) in Metod za potrebe bogoslužja na Velikomoravskem. Zapisana je v glagolici in cirilici.

- Po smislu, npr.: Medslovanščina se je razvila z združitvijo dveh projektov: s projektom pod naslovom »slovianski«so začeli leta 2006 pod vodstvom nizozemskega prevajalca Jana van Steenbergna, v letu 2011 pa se je ta projekt združil s projektom vseslovanskega jezika »novoslovanščina« češkega jezikoslovca v »medslovanščino«. Od ostalih umetnih jezikov se razlikuje po tem, da slovnica temelji na staro cerkveni slovanščini, besednjak na sedanjih slovanskih jezikih; v njej ni izmišljenih prvin.
- Raziskovalno/projektno delo.

Od prvih zapisov v slovenščini do knjižnega jezika

1. Obiščite spletišče Fran.
2. • Npr. krilatci božji. Jezik je živ organizem, ki se razvija. Nekatere besede izginjajo iz jezika, se jim spremeni pomen ali jih nadomestijo nove besede; lahko se jim spremenijo oblikovne lastnosti (npr. sklon, število: izpovem ves moj greh).
   - Krilatec – angel, 10. deseto stoletje.
3. • Obiščite spletišče Fran, zavihek Etimološki.
   - S pokristjanjevanjem Slovencev.
4. In tebi, božji služabnik, želim izpovedati vse svoje grehe.
5. Po smislu.
   Ker oddaja Rojstni list slovenske kulture ni več dostopna, na spletu poiščite informacije o razstavi. Lahko si ogledate oddajo Brižinski spomeniki: Tisoč let slovenske pisane besede (https://365.rtvslo.si/arhiv/dokumentarci-izobrazevalni/170755535).
6. Po smislu, npr. Jezus je od smrti vstal z razpela; veselimo se , saj nam nosi upanje/tolažbo.
   - V dolenjskem narečju.
   - V Stiškem rokopisu je osebni svojilni zaimek, v Dalmatinovem povratni svojilni.
   - V drugem besedilu (avtor Jurij Dalmatin).
   - Besedi martra in bridek sta označeni z znakom za frazeološko gnezdo (•) in krajšavo star., trošt je opremljen s krajšavo nižje pog. (nižje pogovorno).
   - Križ s podobo Jezusa Kristusa. V SSKJ² v slovarskem sestavku bridek ali martra.
7. Raziskovalno delo – uporaba Slovenskega etimološkega slovarja.
8. Ko nekateri prvič slišijo izraz Brižinski spomeniki, pogosto menijo, da gre za nekakšne kamne, v katere so vklesane prve besede v slovenščini. V resnici gre za pergamentne rokopise, izraz spomeniki pa je le dobesedni prevod nemške besede denkmal oziroma latinske besede monumentum, ki sicer pomeni spomenik, a tudi star pisni vir. Rokopisi so bili dolgo shranjeni v samostanu svetega Korbinijana v Freisingu. Brižinske spomenike so odkrili leta 1807 v pergamentnem zborniku, ki so ga iz freisinškega samostana leta 1803 prenesli v Bavarsko državno knjižnico v Münchnu. Slovenski slavist in literarni zgodovinar Anton Janežič je leta 1854 Freising poslovenil v Brizno oziroma Brižnik, rokopise pa poimenoval Brižinski spomeniki. Rokopisi so le dvakrat zapustili münchensko knjižnico: v 70. letih 20. stoletja so jih razstavili v Vatikanskem muzeju, maja in junija 2004 pa v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani.

Obdobje slovenskega knjižnega jezika

Slovenščina v 16. stoletju

1. • Krajnski jezik (osrednjeslovenski), ker meni, da ga razume največ Slovencev.
   - Da ga bodo razumeli.
   - S ponavljanjem besede drigači.
   - Lepih, gladkih, visokih, kunštnih … nasproti gmajnske krajnske preproste besede. Trubar želi biti nazoren, preprost in razumljiv, zato uporablja veliko sopomenskih izrazov.
   - Da, saj oba dela povedi lahko razumemo kot zaključeno celoto.
     Pri pisanju smo se izogibali zapletenim in tujim besedam, ampak smo iskali preproste ljudske besede, ki jih razume vsak Slovenec. Moč svetega evangelija in zveličanja namreč ni v visokih prevzetih besedah, ampak v pravi veri in krščanskem življenju.
2. Po smislu, npr.: Trubar meni, da bi moral imeti vsak duhovnik v fari učitelja ali cerkvenika, ki bi učil otroke brati in pisati. Tega pouka bi morali biti deležni vsi otroci, ne glede na stan in spol.
3.

Krajnci	Kranjec	Kranjica
Korošci	Korošec	Korošica
Štajerji	Štajerec	Štajerka
Dolenci	Dolenjec	Dolenjka
Bezjaki	Bezjak	Bezjakinja
Istrijani	Istran	Istranka

   - Korošci, Dolen(j)ci.
4. karolinška minuskula, gotica, gotica, bohoričica
5. Trubar se je po očetu pisal Malnar (oče je bil mlinar), Truber oziroma izvorno Trobar pa se je pisala njegova mati. Primož je ta priimek prevzel najpozneje leta 1526. V Katekizmu se je podpisal kot Philopatridus Illiyricus (Ilirski domoljub), tiskarja pa poimenoval z izmišljenim imenom Jernej Škrjanec s Sedmograškega. Trubar je bil po rodu Raščičan, vendar je najverjetneje po zaslugi Turjačana že pri dvanajstih letih zapustil rojstno vas in stopil na pot izobraževanja. Med njegovimi vzorniki je bil švicarski reformist Konrad Pelikan, njegovi sodobniki pa so bili Adam Bohorič, Sebastijan Krelj in Jurij Dalmatin. Skupaj s Trubarjem so najpomembnejši reformatorji, ki so pisali v slovenskem jeziku. Jurija Dalmatina so nekateri (tudi Trubar) podpisovali kot Dalmata, čeprav se je sam vedno podpisoval kot Dalmatin.
6. Po smislu.

Slovenščina v 17. stoletju in prvi polovici 18. stoletja

1. • Matija Kastelec in Janez Svetokriški
   - Ljubezen.
   - Želita opozoriti, vzgajati, vplivati na vedenje vernike.
   - Dolge, zapletene povedi, kopičenje pridevnikov.
   -

Značilnost	Primer
narečne oblike	muč, rejč, vej, lubezen,
starinske oblike	kir, per, inu
germanizmi	falil, nucnu pustiti

• Npr.: Ta, ki meni, da je ljubezen velik goljuf, se ni zmotil, ampak govori resnico. Zaljubljeni namreč slej ko prej spoznajo, da jih je ljubezen velikokrat zapeljala in zaslepila. Prav imajo tudi tisti, ki menijo, da je ljubezen neusmiljen tiran, ki človeka prisili v škodljivo ravnanje in opuščanje dobrega.

SPORAZUMEVANJE IN BESEDILO

SPORAZUMEVANJE

1. • Z obrazov sošolcev in sošolk: se smejijo, imajo začuden pogled, odkimavajo – se ne strinjajo s slišanim, pazljivo poslušajo, so zbrani, so zamišljeni, z mislimi so nekje drugje, so zasanjani itn.

   • Zagotovljeno mora biti: učitelj mora imeti pozornost dijakov in dijakinj, morajo ga dobro videti, slišati, videti npr. zapise na tabli, na ekranu, v razredu mora biti dovolj svetlobe, čim manj hrupa, ne prevroče, ne premrzlo itn.

   • Moteče: hrup, npr. glasni zvoki iz sosednjega razreda ali od zunaj, vročina, mraz, premalo pozornosti, zelo zanimivo dogajanje zunaj itn.

   • č) Zelo hitro, z visokim glasom, skozi zobe; mahate, imate hitre kretnje, napet, jezen obraz, hitro hodite, udarite z nogo ob tla, zaloputnete z vrati.

2. BRANJE JE POTOVANJE.

   • Po smislu.

   • Po smislu.

3. Po smislu.

4. Po smislu. (Gl. spletno stran.)

5. • Po smislu, npr.: Fotografija prikazuje ljudi na obisku v muzeju ali galeriji, polno je slik, stilnega pohištva. Ženska, kustosinja, kaže na sliko oziroma na doprsni kip, razlaga, nekateri ljudje poslušajo, drugi opazujejo druge predmete, so oddaljeni.

   • Fotografija prikazuje oglas za novi samostojni delovni zvezek za 9. razred biologije. Na sliki je dekle, učenka, ki bo vsak čas kihnila, pred usti drži robček, v drugi roki pa drži daleč od sebe rožo gerbero. Na vrhu je slogan Biologija je boljša kot alergija!

   • Npr. komentar fotografije fanta in dekleta v kavarni:

   Moje stališče: dekle in fant sedita za isto mizo, pijeta kavo, med njima pa ni komunikacije.

   Utemeljitev stališča s primerom iz besedila oz. slike: dekle gleda stran od fanta, na obrazu ima žalosten izraz, fant gleda v tablico in se z njo ukvarja.

   Pojasnilo oz. dokaz: če bi dekle in fant komunicirala, bi bila mimika obraza drugačna, poslušala bi fanta oziroma govorila. Fant bi jo gledal, ji posvetil pozornost.

6. Levo spodaj: rubrika Ustvari stran; na sredini: Všeč mi je, Sledi, Deli z drugimi; Ustvari objavo, Napiši objavo; Fotografija, Označi prijatelje, Objavi lokacijo; desno: Pošlji sporočilo.

   • Prenosnik je večkodni, večpredstavnostni, saj lahko sporočila beremo, pišemo, poslušamo, naložimo fotografije.

   • Skočil je skozi okno. (ne čez)

7. Npr. prek Facebooka ali Messengerja; po telefonu ali osebno; s pisno prošnjo; z govornim nastopom in s predstavitvijo v PowerPointu.

   • Po smislu, npr. opravičilo za prepir: sporočevalec – jaz; prenosnik – slušni in/ali slušno-vidni; naslovnik – prijatelj, s katerim sva se sprla; jezik oz. kod – slovenščina, govor.

8. Napisi ponujajo teme, podstrani.

   • Brskanju so namenjene vse naslovne teme, gledanju, branju, poslušanju so namenjeni posamezni prispevki.

   • Na spletni strani so informacije z vseh področij, ki jih pokriva RTV SLO. Odzivu so namenjene ikone za poslušanje, prijavo na spletno stran, vabilo k iskanju novic (Več novic).

   • Zapisani so naslovi, članki. Posamezni znaki pomenijo, kako je dodatno podprt prispevek (vrsta morebitnega posnetka), znak za nova obvestila, prijavo ipd.

   • Prenosnik je vidno-slušni/digitalni.

   • Poslušanje, branje, pisanje.

9. Dvosmerno in neposredno; enosmerno in neposredno; dvosmerno in neposredno; enosmerno in posredno; enosmerno in posredno; dvosmerno in neposredno.

   • Naprej po smislu.

10. • Naravni govorci slovenščine prepoznajo vprašanja, ki so navedena v nalogi. Motnja lahko nastane, če naslovnik ne prepozna vprašanja, na katerega mora odgovoriti. To se pogosto zgodi govorcem, ki jim slovenščina ni njihov prvi jezik. Vprašanje zato lahko v drugačni obliki bolj jasno in nedvoumno izrečemo, npr.

    Ali mi lahko poveste, koliko je ura?

    Bi lahko govorila s profesorjem?

    Oprostite/Opravičujem se za …

    Oprostite, ali lahko zadnji stavek ponovite nekoliko glasneje?

    Vzrok za motnjo je nepravilna raba besede – pravilno: trenirke.

    Vzrok za motnjo sta lahko dve vprašanji naenkrat – bolj nedvoumno: Otroci, povejte, kako poteka fotosinteza.

    • Oba. Prizadevati si morata, da je sporazumevanje za oba uspešno, tako da preprečujeta in sproti odpravljata motnje, saj bosta le tako oba dosegla sporazumevalne cilje in bosta zadovoljna z medsebojnim sporazumevanjem.

11. Po smislu.

12. Po smislu.

BESEDILO

1. • Po smislu.

   • Da opozori na pasti spletnih trgovin.

   • Opazen naslov, odstavki, vmesni naslovi.

   • Krepko natisnjeni, naslov na rdeči podlagi …

2. Objektivno stališče: referat o navadah slovenskih mladostnikov, prijava na razpis za štipendijo.

   Subjektivno stališče: pismo prijatelju, ki ste ga spoznali med počitnicami, komentar o priljubljeni glasbeni skupini na Facebooku, nagovor sošolcem pred novoletnimi prazniki.

   Subjektivno ali objektivno: poročilo o športnem dnevu za šolski časopis.

   • Obvešča o opravljeni raziskavi, razlaga podatke, utemeljuje izsledke s podatki.

• Objektivno stališče: navedena so dejstva, podatki, sporočevalec ne izraža osebnega odnosa do teme.

• Naslovi, deli besedila s podatki iz raziskave, ki so citirani, prepisani iz raziskave, so torej dobesedni navedki.

3. Obvestilo, neposredno: naslov besedilne vrste; vabilo, neposredno: vabimo; izjava o pooblastilu, neposredno: pooblaščam.

4. Obkroženo: Zapri vrata, prosim. Preberite to knjigo. Ali mi posodiš denar?

5. •V besedilu je opisan obisk mesta Ljubljane, v opisu pa so uporabljeni zato različni izrazi, ki besedilo notranje povezujejo: npr. glavno mesto, mesto, center, ljubljanski pustni sprevod; Ljubljanski grad in grad. Besedilo povezujejo tudi najprej, in, potem, kjer, prav tedaj. Brez teh besed bi bilo besedilo nerazumljivo, izgubila bi se bogatost opisa.

• Časovna – kakšno je bilo zaporedje dogajanja, in krajevna – kje je potekala pot.

6. Besedilo ni napisano pomensko smiselno, saj so uporabljeni napačni pomeni besed (kate ne morejo biti užitne), uporabljen je napačni besedni red (ta se je mu je zahvalila), napačni veznik (ker namesto saj) itn.

• Preoblikovanje po smislu.

7. Besedila so pomensko zaokrožena (koherentna) v naslednjih okoliščinah:

pri poletu z letalom;

pri naročanju kave, limonade, čaja;

pri podajanju navodil ob izvedbi šolske ekskurzije; na letališču, ko oddajamo prtljago; ob vnovičnem prepoznem prihodu prijatelja, učenca, dijaka.

8. Besedilo **a** je v ironičnem tonu, **b** v posmehljivem. Besedilo **c** je vljudno in primerno, besedilo **č** pa je v pogovornem jeziku, kar je za formalna besedila neprimerno. Tvorjenje odgovorov po smislu, npr.: a) Ne razumem vašega komentarja. b) Oprostite, ali mi lahko natančneje pojasnite, kaj je narobe. c) Spoštovani, zahvaljujem se vam za komentarje in pripombe. Upošteval/upoštevala jih bom pri končni verziji. č) Hvala.

9. Po smislu.

SPREJEMANJE IN TVORJENJE BESEDIL

POSLUŠANJE

1. Po smislu.

2. a) Da, da, da, ne, da, da, da, ne, da, da. (Možno je tudi drugačno mnenje.)

b) • Mladostnikom.

• Dragi poslušalci in poslušalke, dober večer in dobrodošli v oddaji Gymnasium.

• Podatki: medij (radio), čas (večerna oddaja), naslov oddaje.

• Mladi so vse bolj prisotni na spletu, ne razvijajo pa spretnosti varnega obnašanja na spletu.

• Napovedala je tudi temo.

c) Zasvojljivost = pojav, povezan z zasvojenostjo. Več podatkov lahko poiščete v Jezikovni svetovalnici (https://svetovalnica.zrc-sazu.si/topic/2632/ustreznik-angleske-besedeaddictive-je-zasvojljiv-ali-zasvajajoč).

č) Po smislu, npr. voditeljica: knjižni jezik, mašila, nedokončane povedi …

d) Po smislu.

e) Po smislu.

f) • Mnenje o vzgoji otrok brez digitalne tehnologije.

• Juš. Bral je članek na to temo.

• Na podlagi nedokončane povedi. Voditeljica ga je prekinila.

• Juš je pojasnil načela, ki jih uvajajo v Silicijevi dolini.

• Po smislu. Npr. oba poznata isti članek, ga predstavljata, vendar ostanejo nekatere misli nedorečene.

g) Po smislu.

3. • Voditeljica.

• Voditeljica in strokovnjak (ornitologom Daretom Fekonjo).

• O kmečki lastovki.

• Knjižno pogovorno.

• Npr.: lohk – lahko, tistih par dni – tistih nekaj dni, bi trošla.

• c, č, d, f

• Popravki napačnih trditev po smislu, npr.:

a) Ravno nasprotno, včasih so verjeli, da lastovka prinaša k hiši srečo; bila je dobrodošla v hlevih.

b) Imamo tudi mestno, skalno, breguljko, rdečo lastovko.

e) Poseda, kadar nabira gradivo za gnezdo ali kadar je mraz …

• Po smislu.

• Objektivno s subjektivnimi prvinami. Strokovnjak navaja dejstva o lastovki, podatki so preverljivi. Subjektivne prvine: vključena je zgodba o kmetovem odnosu do lastovice, pripovedovalec izraža svoje mnenje o ptici, njenem mestu v okolju danes, predvideva, kako se bo morda ponovno okrepila njena prisotnost.

• S ptičjim žvrgolenjem/z oglašanjem ptic.

4. • Pri video oddajah sprejemamo zvočno in vidno gradivo.

• Podatki o oddaji:

Pripovedke o Gradu na Goričkem. Predstaviti največji grad na Goričkem Boštjan Rovs.

Gledalci (Dnevnika)/širša javnost.

Televizija (Dnevnik).

• Enogovorno, javno, neuradno, neumetnostno.

• Predstavitev.

• Prvi del: Grad

Drugi del: Krajinski park Goričko

Tretji del: Doživljajski park Vulkanija

• Podatki o predstavljenem gradu: Grad. Goričko, SV Slovenije. 365 sob. Leta 1214. Templjarji, madžarske plemiške družine. Etnološka zbirka, koncerti, razstave, sedež Krajinskega parka Goričko.

• Po smislu, npr.: Krajinski park Goričko leži na skrajnem severovzhodnem delu Slovenije in je nastal zato, da bi se ohranjala kulturna naravna dediščina. Obiskovalci lahko uživajo v naravi, kolesarijo ali hodijo ter uživajo v kulinarični ponudbi po vaseh.

• Po smislu, npr.: Pred tremi milijoni let je na tem mestu bruhal vulkan, zato krtek Oli pripoveduje zgodbo o vulkanih. Krtek je dobil ime po kristalu olivinu, ki je

v bazaltnem tufu; v Sloveniji ga je mogoče najti samo pri Gradu na Goričkem. Doživljajski park letno obišče okoli 30000 obiskovalcev.

• Po smislu, npr.:

V govornem delu oddaje so sodelovali voditeljica Dnevnika, novinar, osebje v parku, obiskovalca Vulkanije.

Po smislu, npr. največ je govoril novinar/avtor oddaje. Ostali govorci so dopolnili njegovo pripovedovanje; nastopali so kot predstavniki zavodov, strokovnjaki, obiskovalci.

Knjižno so govorili voditeljica Dnevnika, ki je napovedala prispevek, novinar, Štefanija Fujs, vodnica v muzeju Grad; Stanka Dešnik, zaposlena v Krajinskem parku Goričko; Daniela Krpič z Zavoda za upravljanje kulturne dediščine Grad. Neknjižno sta govorila obiskovalca Vulkanije.

Obiskovalka Stela Simonič je uporabila besede ful, v bistvu – kot mašilo in obiskovalec Aljaž Hedl pa besede: kaj se je dogajalo pred dost miljoni let, se je pajtlalo; oba sta tvorila nepovezane povedi.

Kretnje, mimika, drža telesa. Po smislu, npr.: kakšna je zunanjost gradu, kaj je razstavljeno v njem, značilnosti pokrajine, možnosti za kolesarjenje, kaj počnejo obiskovalci doživljajskega parka, kako so zadovoljni z obiskom, videz govorcev …

5. Po smislu.

GOVORJENJE

Pogovarjanje

1. Govorim gluhim ušesom: nihče ga ne posluša/noče razumeti;

   govoril kot strgan dohtar: je veliko govoril;

   govoriti tja v tri dni: govoriti brez smisla;

   govori, kot bi rožice sadil: lepo govori;

   pogovoriti se bomo morali iz oči v oči: pogovoriti se neposredno in iskreno.

2. Po smislu. Pomagajte si s SSKJ².

3. Po smislu.

4. Po smislu.

5. Po smislu. Raziskovalno delo in debata.

Pogovor

1. Udeleženca pogovora, čas, kraj (lahko tudi podrobneje).

	NAMEN	NAČIN IZRAŽANJA NAMENA
Prvi pogovor	želela je informacijo o uri	posreden
Drugi pogovor	gostiteljica želi postreči	neposreden
Tretji pogovor	opravičilo za zamudo	neposreden

   • 1. pogovor: *oprostite, hvala*; 2. pogovor: *prosim, izvoli, hvala*; 3. pogovor: *oprostite*.

   • 1. pogovor: *oprostite, imate* – 2. oseba množine.
   2. pogovor: *si prišla, boš* – 2. oseba ednine;
   3. pogovor: *oprostite* – 2. oseba množine.

   • O tem, kako govorec upošteva pravila kultiviranega pogovora.

   • Gospa, ste že slišali za novico? Gospod, ali ste že oddali napotnico? Na vrsti je predavanje gospodične doktorice Marjane Dolenc. Prosimo gospoda Marjana Dolenca, da nagovori dijake.

2. Natakar ni upošteval pravil pogovarjanja (okoliščine pogovora: vljuden pozdrav in vikanje). Ostalo po smislu.

   • Pozdravljeni. S čim vam lahko postrežem?

3. Po smislu.

4. Po smislu.

5. Okoliščine: udeleženca pogovora (profesor, dijak), kraj (učilnica), čas (med poukom). Odnos med sogovorcema je uraden. Izražata stališče in ga utemeljita.

   • Profesor želi določiti datum za preverjanje. Namen je izrazil neposredno. Glagol, ki omogoča pogajanje je: *predlagam*. Dopolnjen je z vprašanjem *Bo to v redu*.

   • Z naštevanjem dejstev: druga (dijak) in tretja (profesor) replika.

   Z navajanjem pogoja: četrta replika.

   S pojasnjevanjem: tretja replika.

   Z izražanjem nasprotnega mnenja: četrta replika.

   Z navajanjem vzroka: prva in druga replika.

   • Da, saj sta prišla do skupne rešitve.

   • Po smislu (npr. učitelj bi vztrajal pri svojem predlogu).

   • Po smislu.

6. Po smislu (igra vlog).

7. Po smislu (igra vlog).

8. Po smislu (igra vlog).

9. Po smislu (debata; vaja v argumentiranju).

10. Po smislu (debata; vaja v argumentiranju).

11. naslov – napove temo besedila;

    uvodna predstavitev – predstavi intervjuvanca ali razlog za intervju;

    vprašanja – napovedo podteme intervjuja;

    besede v oklepajih – prikažejo nebesedne odzive intervjuvanca;

    krepki tisk – loči vprašanja od odgovorov/besedilo je preglednejše;

    oblikovanje besedila v stolpce – besedilo je preglednejše in s tem dostopnejše bralcu;

    fotografija – pritegne k branju/besedilo je zanimivejše.

12. Po smislu (raziskovalno delo – značilnosti medijskih besedil).

13. Po smislu (projektno/raziskovalno delo – izvedba intervjuja, oblikovanje medijskega besedila).

14. Po smislu (projektno/raziskovalno delo – zbiranje izjav).

15. Po smislu (projektno/raziskovalno delo – izvedba ankete).

16. Po smislu (raziskovalno delo; priprava in izvedba okrogle mize).

Govorno nastopanje

1. Po smislu.

2. Po smislu.

3. Po smislu.

4. Knjižni jezik, knjižni ali pogovorni jezik, knjižni ali pogovorni jezik.
5. Je – dežuje; je – stoji/raste/se bohoti/cveti; so – se igrajo/vreščijo/kričijo/se zabavajo; so – ležijo/samevajo/vabijo; je – visi. (Možni so tudi drugi glagoli po smislu.)
6. Med potjo domov smo se oglasili še pri njem~~u~~.
Pred **dvema letoma** sem začel delati kot prostovoljec.
Jutri bomo ~~bili~~ prosti, zato se lahko dogovorimo za vaje.
Iščemo novega urednika šolskega glasila.
7. a) Prva poved; tretja poved; četrta poved; druga poved.

   b) Marko bo občutil poklicanost/poslanstvo (poklican za zdravnika). Marko bo klical samega sebe.
8. Marjan je vprašal sošolca, kdaj je odhod. (pripovedna);

   Kdaj je odhod? (vprašalna);

   Pohiti./! (pripovedna/vzklična);

   Ali ste vedeli, da bo jutri koncert? (vprašalna);

   Kako zvezdnato nebo je nad vašo vasjo./! (pripovedna/vzklična);

   Rešite 1. nalogo na strani 12. (pripovedna).
9. • Dva, štiri, štiri.
   • Ne. Zadnji v povedi. V vseh primerih je padajoča intonacija.
   • Vsi, razen zadnji stavki v povedih. Nekončna intonacija ni v vseh primerih enaka: vejica označuje rastočo, dvopičje pa padajočo intonacijo.
10. Po smislu.
11. Intonacija po smislu.
    • O domovini in njenih razsežnostih. Ne pričakuje odgovora. Vprašanja so retorična. Izraža pesnikovo željo, da bi bila domovina brezmejna.
    • Po smislu, npr.: V prvi kitici se pesnik sprašuje, kje vse je domovina, v drugi kitici pa izrazi željo, da bi postala brezmejna.
    • Po smislu.
12. V prvi in drugi dvojici je razlika v poudarjenosti osebe. V tretji in četrti dvojici (drugi stolpec) je razlika v dojemanju časa.
13. Po smislu.
14. Po smislu.
15. Po smislu.
16. Po smislu.
17. Po smislu.
18. Po smislu (govorni nastop – priprava in izvedba).

Govorjenje v umetnostnih besedilih

1. • Skrbi ga, kaj se je dogajalo doma med njegovo odsotnostjo, zato zastavi Dorini nekaj vprašanj.
   • Da; izpostavila je, kar se ji je zdelo najpomembnejše: ženine težave z zdravjem.
   • Po smislu, npr.: Pričakovali smo, da bo zastavil še kakšno vprašanje glede ženinega zdravja, saj bi ga le-to moralo najbolj skrbeti, a ga v resnici zanima le, kako je s Tartuffom.
   • Fanatično zaslepljen in malce neumen star moški.
   • Preračunljivi uživač in požeruh, ki skrbi samo zase.
   • Poudari smešnost dogajanja, karikira situacijo.
   • »Zdaj pa takoj h gospe hitim z vestmi, kako vas njeno zdravje veseli.«
   • Po smislu.
2. • Družinska hiša, ponoči, k dekletu prihaja vasovalec.
   • Kot svarilo. Očetov govor v celoti.
   • Za vse očetove poskuse, da bi preprečil stik z vasovalcem, ima že ponujene rešitve.
   • Predlaga mu, naj ji dovoli poroko z izbrancem.
   • Oče je skrben, dobrodušen, boji se za hčer. Hči je zaljubljena, samovoljna, precej drzna, hudomušna, prebrisana. Oče in hči imata lep odnos.
   • Po smislu.
   • Po smislu.

BRANJE

Predstavitev osebe

1. a) Po smislu.
   • Po smislu.
   • Marijan Pušavec. Bralcem spletne strani/širši javnosti. Iz vira.
   • Predstaviti življenje, delo in pomen Alme Karlin.

   b) • Uporaba *SSKJ*^{2} (spletišče Fran).
   • 3, 8, 6, 1, 7, 5, 2, 4
   • Izhodiščno besedilo je predstavitev osebe, saj opisuje njeno zunanjost in značaj ter pripoveduje o njenem življenju. V besedilu prevladuje subjektivno stališče, saj avtor izraža svoj odnos do teme.
   • Vse tri trditve so subjektivne.
   • Meščani se je bodo vedno spominjali; prebivalci Londona so si glede na raso, kulturo in jezik zelo različni; v obdobju, ko je svetu vladal zloglasni nacizem.
   • S telesno hibo in z nesimetričnimi očmi, krhke telesne konstitucije.
   • Pridevnik.
   • Natančno predstavi videz osebe. Opis podobe na fotografiji po smislu, npr. Na fotografiji je mlajša ženska nižje postave. Oblečena je po tedanji modi v dolgo krilo in suknjič. Pokrita je s klobukom; v roki drži torbico …
   • V časovnem zaporedju.
   • Čas, v katerem je odraščala; prvo svetovno vojno; po vojni; v osmih letih potovanja, po vrnitvi domov, v obdobju vladavine temnih sil nacizma. Takšno navajanje oteži razumevanje besedila.
   • Po smislu (življenjepis).
   • Bitje ženskega spola. Po smislu, npr.: da je bila zelo stvarna, racionalna oseba.
   • je že zgodaj vedela, kaj želi početi v življenju, nadarjenost za jezike, zavzeto sproti pisala, zoperstavila z vsem svojim bitjem, visoko razvita osebnost
   • Po smislu.
2. • Po smislu (pisanje predstavitve osebe).
3. Po smislu.

4. a) • Dvanajst pokrajin.
   - Med brezposelnimi osebami in v enočlanskih gospodinjstvih.
   - Stopnja socialne izključenosti je vkoroški, podravski in zasavski regiji, najnižja v gorenjski, osrednjeslovenski jugovzhodni in posavski regiji.
   - Po smislu.
   - Po smislu.

   b) Po smislu.

   c) Po smislu.

5. • Po smislu, npr.

   Jaka: Ljubezniva Micka, povej mi vendar, zakaj ne maraš Anžéta? Ali ni lep fant? Ali nima lepe hiše, lepih njiv; ob pogledu na živino pa se mi kar srce zasmeje.

   Micka: Oče, pa mi povej, zakaj ti ne maraš kislega vina?

   Jaka: Tepka! Zato, ker mi ne odgovarja!

   Micka: Prav! Jaz pa tudi nočem Anžeta, ker mi ni všeč.

PISANJE

1. Po smislu.
2. Po smislu.
3.

Besedilo	Sporočevalec	Naslovnik	Kraj	Čas
1.	Maja Kotnik	starši	SŠ Topolar	ni naveden; pred 12. 5. 2026
2.	Turistično društvo Sonce	javnost	ni izrecno naveden	ni naveden, pred 6. 2. 2026
3.	Tina	prijateljica	doma	pred 21. 3. 2026

   - Namen: povabiti osebe na različne dogodke.
   - Uradno je prvo besedilo. Ugotovimo iz navedbe sporočevalca, žiga, podpisa.
   - To lahko razberemo iz okoliščin.
   - Dodati bi bilo treba kraj in čas tvorjenja besedila.
   - Tikanje.
   - Neformalna zgradba besedila, tudi po več nebesednih prvinah (npr. slikovno gradivo). Kraj in čas tvorjenja besedila nista navedena.

4. Po smislu.
5. Ustrezno je samo drugo opravičilo. Po tem zgledu popravite ostala opravičila (izrek opravičila, navedba osebe, ki jo opravičuje sporočevalec, časa njegove odsotnosti in vzrok za odsotnost; pravopisna pravilnost).
6. Štirje stavki.

   Po smislu, npr.: Dijaki so v Celovcu obiskali sedež Krščanske kulturne zveze ter Zvezno gimnazijo in zvezno realno gimnazijo za Slovence, kjer so se seznanili s tem, kako si naši rojaki na Koroškem prizadevajo ohranjati slovenski jezik. Ogledali so si tudi knežji kamen v grbovni dvorani deželne hiše, vojvodski prestol na Gosposvetskem polju, cerkev Gospe Svete in Krnski grad, kjer je nekoč stal knežji kamen.

7. V soboto sem se s člani planinskega društva udeležil vzpona na Komno. Vzpenjanje ni bilo zahtevno in smo kmalu prišli na cilj. Tam nas je pričakalo sonce. Nekaj časa smo uživali v prijetnem dnevu na Komni, nato pa smo se spustili v dolino, kjer nas je čakal avtobus in zadovoljni smo se odpeljali proti domu.
8. Z **G**olt do **R**aduhe oz. **k**oče na **G**rohotu je skoraj 40 kilometrov hoje in okoli 2200 višinskih metrov skupnega vzpona. Za zgodnji odhod prespimo v **M**ozirski koči na **G**olteh. Ob primerni telesni pripravljenosti so daljave in višine vsekakor spodbudne za enodnevno hojo, sicer pa nekaj planinskih koč na poti svetuje krajšanje dolge poti, da je lahko nekaj ostane še za drugi dan. Ko se z **G**rohota spustimo v **S**olčavo, se z avtobusom zapeljemo nazaj pod **G**olte, kjer morda čaka avto. Lahko pa zastavimo korak še naprej čez **K**amniške in **S**avinjske **A**lpe. Od **S**mrekovca sem je pot del slovenske planinske poti. (Planinski zemljevid **K**amniške in **S**avinjske **A**lpe, 1 : 50.000).
9. Glasbena skupina Slovenski fantje je vedno uspešnejša. Mladi slovenski fantje med 18. in 30. letom starosti vedno teže najdejo delo. Kupoval je samo oblačila priznanih slovenskih blagovnih znamk. Ni maral časnika Slovenske novice. Vidim, da so ljubljanske ulice še vedno polne tujih turistov. Brezplačnika Ljubljanske ulice pogosto zmanjka.
10. Želimo vam vesel **b**ožič in srečno **n**ovo leto. Za prvi maj bomo doma. Od vseh praznikov imam najraje **v**eliko noč, saj takrat barvamo jajca. Letošnji najboljši praznik je bil 8. februar, **P**rešernov dan, saj smo bili doma.
11. Po smislu.

JEZIK

GLASOSLOVJE IN PRAVOREČJE

1. Po smislu.

2.

Samoglasniki	Zvočniki	Zveneči nezvočniki	Nezveneči nezvočniki
a, i, e, e, e, a, a, i, a, a, u, o, o, e	l, n, v, r, n, r, v, r, r, j, j, j, l	z, g	p, t, č, č

Samoglasniki

1. Po smislu: Pastir je moral pasti ovce. Padel je s konja. Bal se je pasti na ledu./ Nepridipravom je nastavil pasti.

   Tako idejo sem že slišal./Nikjer ni tako lepo kot pri nas.

   Pred nami je bil položen klanec./Temeljni kamen je položen.

   Dobili smo lahko nalogo./Ni mi bilo lahko.

   Tam gori na hribu je že sonce./Kje gori?

   Imeli smo hudo konkurenco./Hudo mu je bilo.

2. Štajersko narečje. Besedilo po smislu.

3. Glasno branje.

   • dolgo in široko; dolgo in ozko.

4. Glasno branje.

   • dolgo in ozko; dolgo in široko.

5.

e	ɛ	ə
med, mlečen, plezanje, kepa, lesen	veselje, mnenje, veslo, rumen, rešetka	zvezek, začetek, steber, breskev, ves

6.

o	ɔ
postelja, mobitel, kržnik, posoda, lokvanj, drog, kolo, modra	enota, lonec, ponev, dolg, svoboda, okno

7. vreden, Nemec, krvavica, pošten, kongres, drvar, napoved, drža, misel, kupec, breskev, smeh, sesalec, deževen, jezik, vrt, zrnje.

   • V podčrtanih besedah s črko r (npr. vrt) polglasnik ni zapisan; r postane v izgovoru zlogotvoren (ər).

8. Po smislu. Npr.: Vsako jutro mora trenirati./Tlačila ga je mora. – Sedel sem na klop./Kupil se sredstvo proti klopom. – Njegov odziv je bil grob./Položili smo venec na grob.

9. va-mi, manj-ka-jo-či, e-na-ko, o-kva-re, služ-ba, raz-na-ša-lec, bol-je, od-škod-ni-na, od-dih, di-a-go-na-la, ra-di-o, po-i-sto-ve-ti-ti

   • Ne, saj so zlogi z naglašenim samoglasnikom izgovorjeni z večjo jakostjo.

10. Prvi zlog: zdravljenje, knjiga, pismenost, vetrnica, znanje

    Drugi zlog: otrok, pohvala, kosilnica

    Tretji zlog: zelenjava, dostojanstvo, preživetje

11.

Naglas na prvem samoglasniku	Naglas na zadnjem samoglasniku
slovnica, radost, lojnica, laser, vesten, milost, slamnik	pravopis, darežljiv, obrok, študent, dinamit, pouk, zobje

12.

Besede z enim naglasom	Besede z dvema naglasoma
nadstrešek, neologizem, preveč, odpustiti, rokomet, podpornik, zemljevid	ekosistem, avtocesta, fotoaparat, pragozd, polkrog, neodgovoren, mednaslov

13. Slovénci vsáko léto porábimo od 300 do 600 milijonov plástičnih vréčk, pri tém pa se móramo zavédati, da vsáko vréčko uporábljamo v povpréčju samó 30 minút. Italijánski trgôvci lahkó svôjim stránkam ponúdijo samó še povsèm razgradljíve plástične vréčke za sádje, zelenjávo, mesó in ríbe.

14. Vsáko jútro grém na sprehòd/sprêhod s psòm. Če imáte čàs, prídite zvečér na klepèt. Na koncêrtu sèm užíval pràv vsák trenútek. Če nímate pohódnih pálic, si jih lahkó izposódite. Nàjráje bêrem znánstvenofantástične in pustolôvske knjíge.

Soglasniki

1. Voditelji nagovarjajo poslušalce oz. gledalce s *poslušaụke* in *poslušaụci*, *gledaụke*, *gledaụci*. Gl. SSKJ².

2. Besedo *popolnoma*, *poslušalka* in *bralka* izgovorimo z ụ; drsalka in plezalka lahko izgovorimo z l ali ụ. Gl. *SSKJ²*.

3. Bolna. Po smislu. V moški obliki je l med samoglasnikoma, zato črko l izgovorimo kot l; v ženski obliki je l med samoglasnikom in soglasnikom, zato ga izgovorimo kot ụ. Do napačne rabe (namesto bolna – bolna) prihaja zaradi analogije (npr. zdrav – zdrava).

4. Po smislu, npr.: Vprašanje se mu je zdelo smešno in žaljivo, podcenjujoče. Drugo vprašanje se mu je zdelo še veliko bolj nespametno. Njegov odgovor učinkuje nesramno, posmehljivo, nespoštljivo.

5. Po smislu.

6.

l	ụ
polmer, dolžina, sloga, okljuk, elastika, raziskovalci, ribolov, diagonala, materialni, aluminij	osvobodil, volilka, vesel, raziskovalci, cel, dal, debel, žal

   • Od položaja v besedi: pred samoglasniki ali med samoglasnikoma ga izgovorimo kot l, kot ụ pa pred soglasniki sredi besede in na koncu besede.

7. Pred samoglasnikom: voščenka, sova, vsiljivec, svoboda; pred premorom: snov, domov, Triglav; pred soglasnikom sredi besede: novčič, odvzem, klovn; pred soglasnikom na začetku besede: vreča, vlak, vsadek, vpis, vhod.

   • Od položaja v besedi.

   • Pred premorom oz. na koncu besede ter med samoglasnikom in soglasnikom izgovorimo v kot ụ.

8.

v	ụ	w	ʍ
novost	avtorjev, arhivski	vrata, vzdih	vsak

9.

ČRKA	GLAS	ČRKA	GLAS
konj	n'	vsota	ʍ
vzeli	w	Vanja	v
poljski	l'	preganjal	ụ

10. upokojitvi, ubesediti, vlomili, udrla, ugasnilo, vdor, unovčil, vlekel, ulegel, ulil, vlival, ubili, vbiti

11. Po smislu.

Nezvočniki

1. NI RES, RES JE, RES JE, RES JE, NI RES

   (Pojasnilo k zadnji trditvi: Minimalni pari besed so pari, ki se med seboj razlikujejo samo v enem fonemu, npr. nika/bika; led in let se razlikujeta v dveh fonemih.)

   • Po smislu.

2.

IZGOVOR		IZGOVOR		IZGOVOR	
dieta	dijeta	dovolj	dovolʲ	predsednik	pretsednik/precednik
vrt	vərt	decembrski	decembərski	tovarn	tovarən
glasov	glasou̯	škatel	škatəl	vzporeden	msporedən

3. Risar, risati, rizba; svat, svatje, svadba; sladək, sladiti, slatkornica; hribovit, hriba, hripčək; teža, težava, teška; glas, glazbenik, glazba; gibanje, gipčən, gipčno.

4. Tečem, teci; rečem, reci; strižem, strizi; pečem, peci; vržem; vrzi; ležem, lezi.

5. Potrebščine, predstavnik, podplat.

Zapisovanje samoglasnikov in soglasnikov.

1. Samostojno delo. Po smislu.

2. jedrske, vetrne, vetrnice, ministrstvo, nekajmetrska, litrskih, odrskih, helikopterske, gangsterskem, koprskem, oktobrska

3. Pomanjkljivosti v seminarski nalogi je moral odpraviti do konca tedna, zato ni privolil v podaljšanje treningov, saj ti tedaj res niso bili življenjskega pomena. Nekatere podeželske šole se zaradi pomanjkanja učencev borijo za svoj obstoj. Slovensko manjšino v Italiji so v obdobju fašizma skušali nasilno asimilirati v večinsko kulturo. Ker je dobil za delo na Poljskem, je prek ljubljanske agencije za zaposlovanje strokovnega kadra odpotoval v Krakov. Na pljučnem oddelku postojnske bolnišnice so sprejeli več kroničnih bolnikov, na Gorenjskem pa so opazili povečano število okuženih z borelijozo. Okužbe s to boleznijo ne preprečuje niti higijena niti cepljenje. Pomagajo le antibijotiki.

4. izklop – ~~isklop~~; ~~istopiti~~ – izstopiti; odprt – ~~otprt~~; izkoristiti – ~~iskoristiti~~; ~~precednik~~ – predsednik; ~~ispit~~ – izpit; izčrpati – ~~iščrpati~~; izkušnja – ~~iskušnja~~; nadpovprečen – ~~natpovprečen~~

5. čmerelj, erjaveti, magisterski, nederje, svatba, marsikdaj, glasba, mraz, zaslužki, težka, vztrajna, nekdaj, obsežen

   • Utemeljitev:

   V prvih štirih besedah pred zvočnikom r izgovarjamo polglasnik, vendar ga zapišemo samo s črko r. Zveneči nezvočnik na koncu besede sicer izgovorimo nezveneče, zapisati pa moramo črko za tisti glas, ki ga izgovorimo pred samoglasnikom (mraz – mraza). V ostalih primerih gre v govoru za premene po zvenečnosti, pri zapisu pa je treba upoštevati etimološko načelo in zapišemo črko za glas, ki ga izgovorimo pred samoglasnikom.

6. mojstrski, oktobrski, istrski, tedenski, laserski, ozemeljski, čarterski, ravenski, draveljski

7. a) Fant se skočil s kolesa in utrgal hruško z drevesa. Vzela sta premor in izginila s scene. Igor je odšel s prijatelji kolesarit. Ljudem so pomagali s hrano in z zdravili. Z vejo je mahal okoli sebe. Kako gospodarimo z denarjem?

   b) Matjaž je prestavil stol od mize k postelji. Konja je privezal h kolu. Zajec spada h glodalcem. Vrnil se je k materi. Prebrali smo Uvod h Krstu pri Savici. Ko je prišla k hiši, se je dobro razumela z vsemi družinskimi člani.

8. osvojili, radiator, razprodana, mojstrske, zajtrku, milimetrski, pridrvel, asociacijo, doživljaj, željni, zaljubljenost, globlji, izhodiščne, daljno, sprednjih, vztrajnim, vsakdanjost, petdeset, nikdar, oddaljeval, Vrabci, vzpodbujali

9. Zadnje čase opažam, da ljudje uporabljajo avtomobile nepremišljeno: čeprav se peljejo vsi v isto smer in na isti cilj, se vsak pelje s svojim avtomobilom.

   Ali bi se glede tega lahko kaj spremenili? Če bi bili ozaveščeni in bi se zavedali pomena trajnostne mobilnosti, bi več uporabljali javni prevoz. Vendar pa se moramo vprašati, ali je javni prevoz sploh dobro organiziran. V Kranju je ta sicer organiziran, a je linij premalo. Ker prevozi niso usklajeni s poukom, je mestni promet za dijake bolj ali manj neuporaben.

   Uporabnejši so e-skiroji in kolesa, saj so pločniki skoraj prazni in se zato hitreje pride na cilj. Njihova slabost je omejenost na letni čas, poleg tega pa so precej dragi. Če dobro premislim, je najbolj trajnostno naravnana mobilnost hoja. Sicer pa bi morala biti naloga vsakega posameznika, da izbere tisto, kar je zanj najprimernejše, pri izbiri prevoznega sredstva pa upošteva čas, ki ga ima na voljo za prihod na cilj. Dobro in ekonomično bi bilo, če bi se ljudje ~~med seboj~~ povezovali in bi se vozilo v enem vozilu več oseb skupaj.

   Želim si, da bi bil v Kranju javni prevoz urejen tako kot v Ljubljani. Če bi avtobusi vozili pogosteje, bi jih ljudje več uporabljali, kot jih uporabljajo sedaj.

   Miha

PONOVIMO

1. Branje besedila.
2. Tanja Mojzer; spraševalke/novinarke; Nik Škrlec; intervjuvanec; 27. junija 2025; na spletni strani MMC RTV SLO; javna besedila.
3. Izdaja nove knjige Nika Škrleca *Pozabi vse, kar veš o spominu*.
4. medijsko, dvogovorno, prvotno govorjeno
5. naslov; 3, 4 predstavitveni odstavek; 2, 4 fotografija
6. Fotografija prikazuje Nika Škrleca s knjigo.
7. DA, NE, DA, DA, DA
8. a
9. Po smislu.
10. Po smislu.
11. Po smislu.
12. Raziskovalni, pobudne, odzivne
13. Dobro vnovčen spomin = spomin, ki koristi učenju; kovati v nebo = ceniti, spoštovati
14. Po smislu, npr.: Prijavil se je na kviz in dobro unovčil spomin. Zaradi njegovih športnih dosežkov so ga kovali v nebo.
15. knjižni jezik; pogovorni jezik
16.

o	ɔ
logika, zg**o**dba, met**o**da	v**o**da, pr**o**stor, odm**o**r

e	ɛ	ə
nam**e**njen, t**e**hnika, čl**e**n	v**e**č, štud**e**nt	počit**e**k

17. Igrálec Ník Škŕlec se je odlóčil, da napíše knjígo o spomínu, ki je naménjena vsèm generácijam.

    Gojênje radovédnosti nàm pomága, da svét glédamo z igrívimi očmí – vsè je lahkó ígra!

18.

Polglasnik je zapisan s črko e:	Polglasnik ni zapisan:
Igral**e**c, kakš**e**n, span**e**c, počit**e**k, nagrajen**e**c	Škrlec, zdrs

19. občutek, raztresen, vztrajam, izkoriščajo, podvig, izkušnje

20.

v	w	ʍ	ɥ
vodo, razume**v**anje	**v**dihom, **v** mislih	**v**se	čuto**v**, čuste**v**

21. Nik Škrlec, nekdanji voditelj Malih sivih celic in akademski igralec, je znan po izjemnem spominu – zapomni si 3141 decimalk števila pi, sestavi Rubikove kocke pod vodo in pozna vse slovenske poštne številke. Svoje znanje rad deli z javnostjo, nedavno pa je izdal knjigo *Pozabi vse, kar veš o spominu*, v kateri sistematično predstavi učinkovite tehnike pomnjenja, kot so asociacije, uporaba časa in prostora, pomen počitka ter rutine. Knjiga je namenjena vsem generacijam, še posebej učencem in študentom, ki želijo izboljšati svoje učne navade in uspešno premagati izzive pomnjenja.
22. Po smislu.
23. Po smislu. (Gl. zgled na str. 146.)

SLOVENŠČINA 1

Rešitve delovnega učbenika za 1. letnik gimnazij in srednjih strokovnih šol

DZS, d. d., 2026

Avtorice

dr. Jožica Jožef Beg, dr. Sanja Kostanjšek, dr. Mojca Nidorfer, dr. Duša Divjak Race